COVID-19 (dati nga 2019 Novel Coronavirus, wenno 2019-nCoV) **Dagiti Kanayon a Masalsaludsod**

Napabaro idi Pebrero 28, 2020

Dagiti *Acronym ken abbreviation a nausar iti daytoy a dokumento:*

- **2019-nCoV**: 2019 Novel Coronavirus
- **CDC**: US Centers for Disease Control & Prevention
- **COVID-19**: Coronavirus Disease 2019
- **HDOH**: State of Hawaii Department of Health
- **MERS**: Middle East Respiratory Syndrome
- **SARS**: Severe Acute Respiratory Syndrome
- **SARS-CoV-2**: Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2
- **WHO**: World Health Organization
- **HNL**: Daniel K. Inouye International Airport

HENERAL A PAKAAMMO

Ania ti COVID-19?

COVID-19 (dati nga maaw-awagan ti "2019 Novel Coronavirus," pinabassitda kas "2019-nCoV") ket maysa a baro a sakit ti respiratory virus nga immuna a naduktalan idiay central Chinese city ti Wuhan, probinsya ti Hubei. Daytoy ket nagwaras idiay dadduma pay a syudad ti China ken kasdiay met iti nasurok a 27 nga pagilian, kadwa ditoyen ti Estados Unidos. Idi Enero 30, 2020, indeklara ti WHO ti Emergency of International Concern. Itatta awan met ti kumpirmado a kaso ti 2019-nCoV ditoy Hawaii.

Ania ti usto a nagan daytoy rimsua ken nagwaras a sakit ken ti virus a nangparnuay iti daytoy? 2019-nCov ti nagan na, saan kadi?

Dagiti eksperto ti virus iti sangalubongan ket opisyaldan a pinanaganan ti virus a nangparnuay ti ti outbreak ti "SARS-CoV-2." Daytoy ket napabassit a "Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2." Kalpasan nga inadal dagiti siyentista ti baro nga coronavirus, naammoanda nga daytoy ket halos agpadada iti virus a nangpataud ti SARS epidemic idi 2002 ken 2003. Ti virus a nangpataud ti SARS ket naawagan kas SARS-CoV, isu nga daytoy baro a coronavirus ket maaw-awagan nga SARS-CoV-2.

Uray no ti virus ket maaw-awagan kas SARS-CoV-2, ti sakit a patauden daytoy ket opisyalen a maaw-awagan ti COVID-19 (napabassit kas coronavirus disease 2019). Kalpasan nga bimtak ti umuna nga outbreak idiay Wuhan, China, ti virus ken sakit ket naawaganen kas "2019 Novel Coronavirus," ken napabassit kas "2019-nCoV." Ti naganna a "COVID-19" ket isun ti mangsukat iti "2019 Novel Coronavirus" ken "2019-nCoV," uray no ti daan a naganna ket mausar pay laeng.

Agpeggadak kadi iti COVID-19 ditoy Estados Unidos?
Napaspas ti panagbaliw daytoy a sitwasyon ken no kasano ti kasasaad ti peggad ket mabalin met nga agbaliw ti inaldaw. Dagiti kabaroan nga impormasyon ket masarakan idiay CDC COVID-19 website ken HDOH's COVID-19 website. Kadagiti tattao ti Estados Unidos a saan nga immasideg kadagiti addaan ti virus ita a tiempo, nababa ti tyansada a maakaran ti salun-atda iti COVID-19. Nupay kasta, dagiti awtoridad ti pangpubliko a salun-at kas ti CDC ken HDOH ket kayatda a ti tunggal maysa ket nakasagana no man ti COVID-19 ket agwaras a pirmi iti Estados Unidos.

Manipud Pebrero 28, 2020, addan ti 15 a kaso a kumpirmado idiay Washington State, California, Arizona, Illinois, Massachusetts ken Wisconsin. Tallo laeng ti nabiit pay a naggapu idiay China; dua kadagiti nabatbati a kaso ket nakipulapolda iti maysa a tao nga addaan ti virus, ken saan pay nga ammo no sadino ti nakaakaran ti maikatlo a kaso.

Adda metten ti 45 a kaso ti COVID-19 ken dagitoy dagiti tattao a naipasubli ditoy Estados Unidos, kaibilangan ti 3 manipud Wuhan, China, ken 42 a naggapu idiay *Diamond Princess* cruise ship a na-quarantine idiay Yokohama, Japan.

Idi Pebrero 25, kinumpirma ti CDC nga adda ti maysa a tao idiay northern California nga naakaran ti COVID-19 ngem saan met a napnapan kadagiti lugar nga apektado ti COVID-19 wenno naiyasideg iti maysa a pasyente nga addaan COVID-19. Mabalin a daytoy a pasamak ket makuna nga community spread ti COVID-19, ken daytoy ket ita laeng a mapasamak ditoy Estados Unidos. Ti kayat a saoen ti community spread ket isu ti panagwaras t maysa a sakit ngem saan nga ammo no sino ti nagtaudan ti impeksyon. Nupay kasta, mabalin a ti pasyente ket naiyasideg iti maysa a biyahero nga addaanen iti daytoy a sakit.

Seryoso ti CDC maipapan ti COVID-19. Adda ti peggad no sika ket addaan exposure iti daytoy; dakdakkel ti peggad dagiti trabahador ti health care ken miyembro ti pamilya wenno dakdakkel ti peggad dagiti asideg a kadwa ti balay a mangay-aywan kadagiti tao a mabalin nga naimpeksyonan ti COVID-19 kumpara kadagiti adda iti publiko.

Base iti agdama a kasasaad ti sangalubungan mabalin a daytoy a virus ket parnuayenna ti makunkuna a pandemic (panagwaras ti maysa a sakit iti sangalubungan). Ekspektaren ti CDC nga ad-adu pay ti maammoan nga kaso kadagiti sumaruno nga al-aldaw, ken mabalin a mapasamak ti person-to-person a panagwaras daytoy iti Estados Unidos.

Peggad kadi ti COVID-19 para iti Hawaii?
Awan kaso ti COVID-19 idiay Hawaii, ken tatta, nababa pay ti peggad ti salun-at. Nupay kasta, ti pederal, estado, ken dagiti lokal nga opisyal ti Hawaii ket naammoanda a grabe ti sitwasyon ken gapu ti dayta ket napudnoda a makipagtintinnulung kadagiti opisyal ti pederal COVID-19 tapno maliklikan ti panagwaras daytoy iti uneg ti estado.

Ngem mabalin met nga addan maysa a kaso ditoy Hawaii. Isu nga kayat ti HDOH nga maammoan ken aramiden ti publiko dagiti importante a banbanag tapno makaliklik kas iti kanayon a panag-ugas ti ima ti sabon ken danum iti uneg ti 20 segundo wenno ti alcohol-based hand sanitizer, tapno maliklikan ti COVID-19 no adda man ditoy.

Uray no ti COVID-19 ket awan pay ditoy Hawaii, mabalin a daytoy nga outbreak ket apektaranna dagiti pagtaudan dagiti kasapulantayo. No man agtultuloy ti pandemic, dagiti residente ti Hawaii ket rumbeng nga addaanda ti nakasagana nga emergency kit para iti pamilya a mabalin nga agpaut iti saan a bumaba iti 14 nga aldaw, en kaso nga adda maysa a miyembro ti pamilya a ma-quarantine wenno addaman ti panagkurang dagiti dadduma a kasapulan, kas iti agas ken makan. Maammoam ti dadduma pay a banag maipapan ti panagsagana para iti pangpamilya nga emergency kit idiay health.hawaii.gov/prepare/protect-your-family.

Patuloy ti panagited ti impormasyon ti HDOH tunggal adda tiempo ken no adda ti panagbaliw dagiti federal directives. Al-alukuyenmi ti tunggal maysa nga ammoenna no ania ti COVID-19 babaen ti kanayon a panagala ti impormasyon manipud kadagiti mapagtalkan nga sources, kas iti website mi CDC ken HDOH.

Ania ti mapasamak no adda ti person-to-person a panagwaras ti sakit ditoy Hawaii wenno sadinoman iti Estados Unidos?

Nupay aktibo tayo a mangar-aramid kadagiti wagas ti pananglikliik tapno saan nga agwaras ti COVID-19, masapul a nakasaganatayo ti posibilidad a mabalin a maakaran ti Hawaii. Base ti CDC, no napaspas ti panagwaras ti COVID-19 iti Estados Unidos, adu nga tattao ti aggigiddan nga agkasapulan ti medikal a panagagas. Dagiti eskwelaan, childcare centers, dagiti pagtrabahoan, ken dadduma pay a lugar a paka-ang-angayan ti panagu-urnong ti tattao ket mabalin nga adu ti saan a sumrek kadagiti trabahoda. Dagiti public health ken healthcare systems ket mabalin nga ma-overload, ken maaddaan ti nangato a porsiyento ti pannaka-ospital ken ipapatay. Mabalin met a maapektaran dagiti kritikal a serbisyotayo kas kadagiti law enforcement, emergency medical services, ken ti industriya ti transportasyon. Mabalin pay a saan a kayanen dagiti health care provider ken ospital ti kasta a sitwasyon. Ita a tiempo, awan pay ti bakuna a mangprotektar kontra iti COVID-19 ken awan pay ti naaprobaran nga agas a mang-agas iti daytoy.
Ti Nonpharmaceutical interventions ti kasayaatan a wagas a pangsangotayo iti daytoy.

Ania dagiti coronaviruses?

Ti Coronavirus ket maysa a dakkel a pamilya dagiti virus ken nanaganan daytoy ti kastoy gapu ti crown-like spikes nga adda iti ruar na. Dagitoy ket kadawyan a klase ti ayop, kas iti camel, baka, pusa, ken paniki. Manmano a ti coronavirus ti ayop a maiyakar kadagiti tattao ken agwaras kadagiti tattao.

Kadawyan dagiti coronavirus kadagiti tattao iti sangalubongan ken dagitoy ket mabalin nga mangparnuay kadagiti saan a nakaro a saksakit (kas pangarigan, "ti kadawyan a panateng"). Ti dadduma a coronavirus a makaakar kadagiti tattao nga isu ti agbalbalin a rason ti nakaro a sakit kas kadagiti coronavirus a nagtaudan ti MERS ken SARS.

Ti COVID-19 ket maysa a baro (o novel) coronavirus a nagrugi idiay Wuhan, China, ken isu ti rason ti panagwaras ti agdama a sakit a kasla pneumonia. Mabalin a daytoy ket naggapu kadagiti ayop, ngem ita ket mabalin nga agwaras kadagiti tattao.

Ti COVID-19 kadi ket kasla iti SARS ken MERS?
Saan, dagitoy ket sabali a coronavirus.

Kasano nga agwaras ti COVID-19?
SARS-CoV-2 (ti virus a nangpataud ti COVID-19) uray no daytoy a virus ket naggapu kadagiti ayop, daytoy ket mabalin nga agwaras kadagiti tattao. Dagiti dadduma a virus ket talaga a makaakar (kas ti kamuras), ngem dagiti dadduma ket saan a makaakar. Saan a nalawag no kasano kapaspas ti panagwaras daytoy a sakit nga COVID-19 kadagiti tattao. Ti kadawyan a panagwaras dagiti coronavirus (pati iti kadawyan a panateng) ket gapu kadagiti droplets ti maysa a tao nga addaan panateng. Ti maysa a tao ket mabalin a maakaran kadagiti droplets a tumama iti ngiwat wenno agong wenno kadagiti mata.

Kasano kabayag a makaakar ti maysa a tao nga addaan ti COVID-19?
Itatta, ad-adalen ti CDC ken dagiti dadduma dagiti datus tapno maawatan dagitoy. Kas kadagiti dadduma a coronavirus, ti maysa a tao ket makaakar bayat nga isu ket agsakit. Gapu ti dayta, agtultuloy kami nga agkalap kadagiti impormasyon tapno kanayon a baro dagiti damag.

Ti kadi HDOH ket ipablaakna dagiti nagan dagiti kumpirmado a kaso wenno tattao a maim-imbestigaran?
Protektaran ti HDOH ti kinapribado ti maysa a pasyente ken saanna nga ipablaak dagiti nagan wenno dadduma nga impormasyon a mabalin a pakaammoan ti kinatatao ti tao nga addaan ti COVID-19 wenno tao a naka-quarantine.

Kasta met a dagiti tattao nga nakipulapol kadagiti addaan virus ket kalinteganda a maammoan ken protektaran ti bagida. No adda maammoan ti HDOH a posible a kaso ti COVID-19, maysa a detalyado nga imbestigasyon ti maaramid kas ti panangtuntun ken panangkontak ti amin a nasinged a nakapulapol dayta a tao bayat ti tiempo a makaakarda. Agsipud ta ti virus ket maakaar babaen ti nabayag a pannakipulapol, dagita tattao nga nabiit a nakikadwa wenno nakipag-agyan kadagiti addaan virus ket saanda a makuna nga agpeggad iti impeksiyon.

DAGITI SINTOMAS KEN NO KASANO NGA AGASAN DAYTOY

Ania dagiti naduma-duma a sintomas ti COVID-19?
Dagiti pasyente nga addaan ti COVID-19 ket addaan ti kalalaingan agingga grabe a respiratory illness, kasali dagiti sumaganad a sintomas:

- Gurigor
- Uyek
- Kasla malmes ti panaganges wenno talaga a saan makaanges

Dagiti dadduma a pasyente ket mabalin a saan nga aggurigor kas kadagiti ubbing, lallakay, immunosuppressed, ken dagiti tao nga umin-inom kadagiti pangpababa ti gurigor.

Kasano kabayag tapno makita dagiti sintomas?
Mamati iti CDC a dagiti sintomas ti COVID-19 ket mabalin a makita kalpasan ti 2 wenno 14 nga aldaw a naexpose ti maysa a tao.

Addaan kadi ti kumplikasyon ti COVID-19?
Adu dagiti pasyente nga addaan COVID-19 ti nagkumplikasyon iti pneumonia kadagiti bara da. Dagiti dadduma ket natay.

Kasanoda nga ag-agasan ti COVID-19?
Ti COVID-19 ket awanan ti espisipiko nga antiviral nga agas. Dagiti tao nga addaan iti daytoy ket rumbeng a makaawat ti umno a taripato tapno mabang-aran manipud kadagiti sintomas.

Rumbeng kadi nga agpa-eksamenak para iti COVID-19 nga impeksiyon?
No sika ket naggapu idiay China (saan a kasali ti Hong Kong, Macau, wenno Taiwan) iti napalabas a dua a domingo ken nakariknaka kadagiti sintomas ti sakit ti respiratory (kas iti uyek wenno kasla kurang ti anges), wenno nakadwam ti maysa a tao nga addaan sintomas iti uneg ti 14 nga aldaw idiay China, mabalin nga awagam ti healthcare providermo ken ibagam ti biyahem wenno dagiti nakadwam sadiay. Makipagtintinulong ti healthcare provider ti Hawaii Department of Health (HDOH) tapno maammoan no sika ket kasapulan a maeksamen.

Dagiti tattao a napan kadagiti luglugar nga addaan community spread ti COVID-19 kas inbaga ti CDC (kas koma ti South Korea, Japan, Italy, Iran, ken dadduma pay a pagilian) ket rumbeng a bantayanda ti salun-atda iti uneg ti 14 nga aldaw manipud pimmanawda kadagita a luglugar. No adda rumsua a gurigor wenno uyek, masapul nga awaganda ti healthcare providerda para iti balakad ken ibagada dagiti sintomasda ken istorya ti biyaheda.

Ania ti eksamen para sa SARS-CoV-2 wenno COVID-19? Mabalin kadi nga uray ania a laboratory idiay Hawaii ket eksaminenna iti daytoy?

Makita ti SARS-CoV-2 (ti virus a nangpataud ti COVID-19) babaen ti eksamen dagiti respiratory specimen ken serum (dara). Dagiti komersyal ken laboratoryo dagiti ospital ket awananda ti abilidad a mang-eksamen iti dayta a virus. Dagiti healthcare providers a mangipagarup a dagiti pasyenteda ket addaan COVID-19 ket mabalin a makipagtinnulongda iti HDOH para iti pannaka-eksamen dagiti specimenda. Ti eksamen ket mabalin a maaramid idiay Hawaii State Laboratories Division, wenno idiay CDC ti Atlanta, Georgia. Ti provider ket mabalin met nga mangaramid ti eksamen ti trangkaso tapno maikkat ti posibilidad a dagiti sintomas ket gapuanan ti trangkaso.

Ipablaak kadi ti HDOH no adda kumpirmado a kaso ditoy Hawaii ken no ayanna a lugar daytoy?
Ipablaak ti HDOH iti publiko no adda kumpirmado a kaso. Respetoen ti HDOH ti kinapribado dagiti tao ken dagiti pamilyada ken balbalanseen tapno saanmi a malabsing ti misyonmi a protektaran ti salun-at ti publiko. Isu nga nagan laeng ti county a pagnaedan ti tao nga addaan impeksyon iti maibaga.

Saan kadi nga adda ti maysa a kaso manipud iti bisita a naggapu Japan? Ania ti napasamak iti dayta?
Idi Pebrero 14, pinakaammoan ti CDC ti HDOH a ti maysa a biyahero manipud Japan a naospital ken nagpositibo ti COVID-19 kalpasan a nagbyahe manipud Hawaii. Ti baket ti byahero ket naaddaan met kadagiti sintomas idi simmangpetdan idiay ken nagpositibo iti COVID-19. Dagiti agasawa ket bimmisitada idiay Maui manipud Enero 28 agingga Pebrero 3, ken idiay Oahu manipud Pebrero 3 agingga Pebrero 6, 2020.

Nupay ti HDOH ket saanna a mabalin nga ipablaak dagiti impormasyon kas iti nagan dagiti naakaran a tattao gapu ti privacy concerns, ti HDOH ket nakipagtinnulong kadagiti konsulado ti Japan idiay Honolulu ken Japan's Ministry of Health tapno maammoan dagiti luglugar a napanan dagiti agasawa bayat ti kaaddada ti Hawaii. Binagaan ti HDOH dagiti tattao a mabalin a nakapulapolda ken binalakadanda ida nga bantayanda ti bukodda a bagi no adda sintomas ti impeksiyon iti uneg ti 14 nga aldaw. Kalpasan ti adu nga imbestigasyon ti HDOH, awan ti nasarakan a tao a nasinged a nakipulapol kadagiti biyahero ti nagsakit. Ti HDOH ket agtultuloy a mangbanbantay para iti aniaman a posible a pakaseknan a mainaig iti daytoy a sitwasyon.

PRIBENSYON KEN PROTEKSYON

Kasano a maprotektarak iti bagik ken iti pamilyak?
Ti kasayaatan a wagas tapno maliklikan ti aniaman a pannakaar kadagiti sakit ti respiratory (pati trangkaso) ket isu ti panagtungpal kadagiti inaldaw nga aksyon ti pribensyon:

- Agpabakuna para iti trangkaso. Ita a tiempo ti trangkaso, mabalin nga adda pannakariro agsipud ta agpada dagiti sintomas dagitoy kas iti gurigor ken uyek. Irekrekomendami a

dagiti residente agtawen 6 a bulan ken natataengan pay nga agpabakuna para iti trangkaso tapno maprotektaran dagiti bagida.

- Kanayon nga buguan dagiti ima iti sabon ken danum iti uneg ti 20 segundo, karkaro no malpas nga aggapu iti banyo; sakbay a mangan; ken kalpasan nga agpangres, aguyek wenno agbaen.
- No awan ti danum ken sabon, agusar ti alcohol-based hand sanitizer nga addaan 60% alcohol. Kanayon nga buguan dagiti ima nangruna no narugit talaga dagiti imam.
- Liklikan nga iggamam dagiti matam, agong, ken ngiwat no saan pay a nagugas.
- Liklikan a kadwa ti tao nga adda sakitna.
- Saan a rumrummar iti balay no addaan ka iti sakit.
- Balkuten ti plemam iti tisyu ken kaluban ti ngiwat no agbaen.
- Kanayon a dalusan ken agdisinfect nangruna kadagiti gamit a kanayon a maiggaman usar ti regular nga cleaning spray wenno wipe.

Adda kadi bakuna para ti SARS-CoV2/COVID-19?
Iti agdama, awan pay ti bakuna a pangproteksyon kontra iti virus a daytoy. Ti laeng panangtungpal kadagiti wagas a naibaga kas iti panagugas ti ima tapno saan a maakaran.

Ti bakuna kadi para ti trangkaso ket makaited proteksyon kontra COVID-19?
Ti tinawen a bakuna ti trangkaso ket saan a proteksyon kontra sa COVID-19, ngem daytoy ket mairekrekomenda para iti amin manipud addaan edad 6 a bulan wenno laklakay pay tapno maliklikan ti influenza (trangkaso).

Apay nga agpabakunaak?
Dagiti sintomas ti COVID-19 ket kapareho dagiti sintomas ti influenza (trangkaso). Ti basbassit a kaso ti trangkaso (panagpabakuna para ti trangkaso) ket makatulong tapno makissayan ti trabaho dagiti healthcare provider ken facilities, ngamin, no bassit ti addaan sintomas ti trangkaso ket nalaklaka a maduktalan dagiti tao nga addaan COVID-19 infection.

Importante met lang daytoy a bakuna ti trangkaso ta protektarannaka manipud trangkaso, ken saan a maakaran dagiti dadduma a tattao, ken dagiti saan a napigsa ti immune system da. Para kadagiti tao a kasta, ti trangkaso ket mabalin nga ipatayda.

Ti panagusar kadi ti mask ket protektarannak kontra iti COVID-19?
No ti maysa a tao ket nasalun-at, saan a kasapulan nga agusar tapno saan a maakaran. Ti kasayaatan nga aramiden tapno saan maakaran ket isu ti panagugas kadagiti ima (sakbay nga iggaman ti rupa, agong wenno ngiwat), kaluban ti agong ken ngiwat iti tisyu wenno iti sikom no aguyekka wenno agbaen, limitaran ti pannakikadwa ti tao nga agsakit, saan a rumwar iti balay no

agsakitka. Agusarka ti mask no agsakitka tapno makatulongka ken saan a maakaran dagiti tattao no agbaenka ken aguyekka.

TI PANAGBIYAHE A MAPAN/KEN PANAGSUBLI MANIPUD CHINA KEN DADDUMA NGA APEKTADO A PAGILIAN

Kasangsangpetko manipud China. Ania ti rumbeng nga aramidek?
No kasangsangpetmo ditoy Estados Unidos manipud mainland China (saan a kasali ti Hong Kong, Macau, wenno Taiwan) **sakbay wenno kalpasan ti Pebrero 3, 2020**, saanka a rumrumwar iti balaymo ken bantayan ti salun-atmo iti uneg ti 14 nga aldaw nanipud pimmanawka idiay China:

- Saanka a rumrumwar iti balaymo ken liklikan iti grupo, uray idiay trabaho ken eskwelaan. No mabalin, adda koma miyembro ti pamilya/gayyem, a saan a nagbiyahe idiay China, nga agtrabaho para kenka kas iti panangala ti kanem wenno agas. Liklikan ti panagusar ti pangpubliko a transportasyon, taxi, wenno makisaksakay.
- No aggurigorka (100.4°F/38°C) wenno aguyek, awagan ti HDOH ket agpabalakadka kadakuada sakbay a mapan agpakonsulta. No saanmo a makontak ti HDOH ket marigatanka nga aganges, *mapanka a dagus iti opisina ti doktormo wenno emergency room ken ibaga kadakuada ti biyahem ken dagiti sintomas.*

No kagapgapum manipud mainland China (saan a kasali ti Hong Kong, Macau, wenno Taiwan) **sakbay Pebrero 3, 2020**, ken awanan ka met ti sintomas, mabalinka a mapan iti eskwelaan wenno trabaho. No naggapuka idiay China iti saan a sumurok ti 14 nga aldaw ken aggurigorka, aguyek, wenno marigatan nga aganges, rumbeng nga:

- Agtalinaed ka lang iti balaymo ken liklikan ti pannakigrupo kadagiti tao malaksid iti panagpakonsulta.
- Awagan ti HDOH para iti balakad sakbay nga agpakonsulta. No saanmo a makontak ti HODH, sakbay a mapanka iti opisina ti doktor wenno emergency room, *call ahead ken ibaga kadakuada iti kabaroan a biyahem ken sintomas*.

Napeggad kadi ti mapan idiay China?
Idi Pebrero 2, 2020, indeklara ti U.S. Department of State ti level 4 travel advisory para iti buo nga China ken inrekomendada a saanka nga agbiyahe a mapan China gapu ti panagwaras ti 2019-nCoV (U.S Department of State China Travel Advisory).

- Kas aksyon iti panagwaras ti respiratory illness, pinasardeng dagiti opisyal ti China ti transportasyon iti uneg ken panagruar idiay Wuhan ken dadduma pay a syudad ti Hubei, kasali dagiti buses, subways, trains, ken international airport. Mabalin nga manayonan pay dagiti limitasyon ken kanselasyon.
- Limitado dagiti umno a panagagas kadagiti apektado a lugar.

- Dagiti biyahero a saan a citizen ti U.S. wenno awanan green card a naggappu idiay China iti uneg ti 14 nga aldaw ket mabalin nga saanda a pastreken idiay Estados Unidos kas maibasar idiay presidential directive nga epektibo idi Pebrero 2, 2020.

Planok nga agbyahe iti ruar ti pagilian, ngem saan nga idiay China. Natalged kadi ti mapan iti dadduma a pagilian?

Ti sitwasyon ti COVID-19 ket agtultuloy a rumsua ken saantayo a maibaga no "natalged" dagiti dadduma a pagilian. Siasinoman nga agplanplano nga mapan iti dadduma a pagilian ket rumbeng nga ammoenna ti kabaroan nga Traveler's Health Recommendations para kadagiti espisipiko a destinasyonda, ta daytoy ket agbalbaliw a sitwasyon. Iti agdama, inpaulog ti Department of state a maiparit ti agbiyahe idiay mainland China(saan a kasali ti Hong Kong, Macau, ken Taiwan).

Nupay kasta, inngato ti CDC ti Travel Notice para South Korea iti Libel 3 ("Pakdaar") gapu ti agdama a panagwaras iti COVID-19 iti pagilianda. Irekrekomenda ti CDC nga liklikan ti panagbiyahe idiay South Korea no saan nga importante.

Inpaulog ti CDC ti Libel 2 ("Alert") Travel Notice para ti Japan, Italy, ken Iran gapu ti saan nga agbalbaliw a panagwaras ti COVID-19 kadagita a pagilianda. Daytoy nga pakdaar ket ibagbagana nga no mabalin, dagiti lallakay ken babbaket ken tattao nga addaan nabayag a sakit ket itantanda pay lang ti papan kadagitoy a luglugar no saan unay nga importante agsipud ta nangatngato ti peggadda ti nakarkaro a sakit.

Naipaulog ti Level 1 ("Watch") Travel Notice para ti Hong Kong, ket ibagbagana a dagiti tattao ket rumbeng nga "aramidenda ti kadawyan a panagsakbay" no mapanda kadagitoy a luglugar. Importante unay nga suruten dagiti kangrunaan a panagsakbay tapno maliklikan ti sakit iti panagbyahe ken obserbaran ti kasasaad. Dagiti kangrunaan a panagsakbay ket kairamanan ti panangliklik a makipulapol kadagiti tattao nga agsakit, liklikan nga iggaman dagiti matam, agong ken ngiwat no saanka a nagbuggo ti imam, ken kanayon nga ugasan dagiti ima iti sabon ken danum iti saan a bumaba ti 20 a segundo.

Nasayaat nga i-tsek dagiti residente ti Hawaii dagiti travel advisories dagiti dadduma a pagilian manipud ti website ti U.S. Department of State ken CDC. Uray no saan nga ipagel ti U.S. ita iti panagbiyahe a mapan mainland China , ta ammotayo met ti sitwasyon a gappuanan ti COVID-19 idiay China ken dagiti kabangibang na iti East Asia, mabalin nga panununten manen dagiti residente ti Hawaii dagiti planoda nga agbyahe gapu dagiti restriksyon ken quarantine criteria nga inpaulog dagiti dadduma a pagilian wenno ipaulog iti masakbayan. Dagitoy a restriksyon ket mabalin nga disturbarenna ti panagbyahe ken mangpataud kadagiti problema kadagiti residente ti Hawaii nga agawid.

Rumbeng kadi nga maburiborak gapu kadagiti produkto nga aggappu ti China?

Awan ti ebidensya a mabalinka a maakaran iti 2019-nCoV babaen ti produkto a naggappu China. Ti COVID-19 ket kaparehona ti coronavirus nga SARS ken MERS ken saanda a mabiag iti nabayag kadagiti rabaw. Dagitoy ket kadawyan nga agwaras kadagiti tattao gapu ti respiratory droplets.

Kasano ngay dagiti animal products nga aggappu China?
Iti agdama, awan ti ebidensya ti CDC a ti ayop wenno dagiti animal products nga aggappu China ket mabalin a makaited ti peggad para ti panagwaras ti COVID-19. Kanayon a mapabaro ti impormasyon basta adda baro nga impormasyon.

Agpeggad kadi met ti pet ko manipud COVID-19? Addaan kadi ti COVID-19 dagiti ayop ti Hawaii?
Uray no ti coronavirus ket kasla naggappu kadagiti ayop, daytoy ket aginnakar kadagiti tao. Awan rason tapno mamati tayo a dagiti ayop o pet ti Hawaii wenno ayanna man a lugar ti Estados Unidos ket mabalin nga agpeggad iti COVID-19.

SITWASYON TI HAWAII

Ania ti ar-aramiden ti HDOH tapno mabantayan ti sitwasyon ti COVID-19?
Adu ti ar-aramiden ti HDOH tapno mabantayan nga usto ti sitwasyon ti COVID-19:

- Ita a tiempo, awan pay ti siasinoman a tao ditoy Hawaii ti masapul nga imbestigaran no addaan daytoy ti COVID-19; banbantayanmi dagiti agdama a disease surveillance systems ken kadwami dagiti importante nga in-state partners nga mangtingtingiting kadagiti rumbeng nga aksyon.
- Kanayon kami a makipagtintinnulong iti CDC ken kadagiti state public health partners tapno maobserbaranmi a nasayaat ti sitwasyon ken tapno masigurado a ti Hawaii ket nakasagana no addaman maammoan a tao a posible a nakipulapol wenno naakaran ti COVID-19 ditoy Hawaii.
- Makipagtintinnulong kami kadagiti pasilidad ti healthcare tapno masigurado a dagiti ospital ken healthcare providers ket ammoda dagiti kabaroan a rekomendasyon para ti panangkontrol ti impeksiyon iti tiempo nga adda ti tao a posible a nakaaran ti COVID-19.
- Kanayon kami a makipagtintinnulong kadagiti pangpubliko ken pribado a travel partners tapno masigurado a ti kabaroan a CDC guidance ken impormasyon ket maammoan dagiti maseknan a tattao.
- Maar-aramid ti panang-inspeksiyon ti sakit kadagiti amin a sumsumrek iti Daniel K. Inouye International Airport a naggapu ti naduma-duma a pagilian nanipud pay idi Oktubre 2005 ken agtultuloykami a makipagtintinulong kadagiti airport partnersmi para ti agdama ken regular nga inspeksyion.

Ania a panagsagana ti ar-aramiden dagiti ospital ti Hawaii?
Ibingbingay ti HDOH ken pabpabaroenna ti infection control guidance dagiti healthcare facility tapno masigurado a dagiti ospital ken healthcare providers ket nakasagana no adda maysa a tao a posible nga addaan ti COVID-19. Dagiti met ospital ken healthcare providers ket ad-adalenda dagiti infection control policies da. Dagiti ospital ken HDOH ket regular ti pannakipagtinnulong da kadagiti federal partner tapno masigurado nga umanay ti suplay ti personal protective equipment para kadagiti healthcare worker.

Adda kadi kason ti COVID-19 ditoy Hawaii?
Iti agdama ket awan pay met ti nailista ti HDOH a tao a posible nga addaan ti COVID-19.

Dagiti pasahero kadi ket maek-eksamenda idiay Daniel K. Inouye International Airport?
Nagipablaak ti White House ti maysa a proklamasyon a nangrugi idi Pebrero 2, 2020, 5:00 p.m. EST (12:00 p.m. HST) a dagiti foreign national nga nagbyahe idiay China (saan a kasali ti Hong Kong, Macau, ken Taiwan) iti napalabas a 14 nga aldaw ket saan a maipalubos nga sumrek iti Estados Unidos. Dagiti U.S. citizen, green card holder, ken dagiti pamilyada nga nagbyahe idiay China iti napalabas a 14 nga aldaw ket mabalin a sumrek ngem kasapulan a magna iti special screening ken mabalin a ma-quarantine agingga 14 nga aldaw. Amin a US citizen ken dagiti pamilyada a nagbyahe idiay China ket kasapulan nga sumrek iti maysa kadagiti 11 nga airport ti Estados Unidos (kasali ti HNL), ken ditoy ket maeksamenda babaen dagiti Customs and Border Protection agents babaen ti pannakipagtinnulong ti CDC.

- No dagiti nagbyahe ket addaan sintomas ti respiratory illness, isuda ket maibaon a mapan iti healthcare facility para ti medical a taripato.
- No dagiti nagbyahe ket naggappu idiay Hubei Province iti napalabas a 14 ng aldaw, isuda ket ma- quarantine iti maysa a natalged a lugar ken mabantayan iti uneg ti 14 nga aldaw manipud pimmanawda idaiy China.
- No dagiti nagbyahe ket naggappu ti sabali a lugar idiay China ken adda pannakagimong iti tao a kumpirmado nga addaan novel coronavirus, isuda ket mabalin a ma- quarantine iti uneg ti 14 nga aldaw manipud iti naudi a panagkitada iti tao a kumpirmado nga addaan COVID-19.
- No ti nagbyahe ket naggapu ti naduma-duma a lugar idiay China ken saan a nakisinnabat ti tao a kumpirmado nga addaan novel coronavirus, isuda ket mabalin nga agawid iti balayda wenno mapan iti destinasyonda ngem bantayan ida ti local public health department da ken agtalinaedda laeng iti balayda ken liklikan dagiti pangpubliko a lugar iti uneg ti 14 nga aldaw manipud pimmanaw idiay China.

Ti HDOH ket regular a makipagtintinnulong kadagiti travel partner idiay HNL tapno masigurado nga ti pinakabaro a CDC guidance ken impormasyon ket maibingbingay kadagiti airport

personnel. Ti HDOH ket nangaramid met ti influenza-like illness surveillance idiay Daniel K. Inouye International Airport manipud Oktubre 2005 ken agtultuloy ti pannakipagtinnulong kadagiti airport partners iti agdama ken regular surveillance.

Amin dagiti biyahero a naggappu idiay China ket maikkan ti CDC Travel Health Notice, tano maammoan dagiti biyahero no ania ti rumbeng nga aramidenda no bilang agsakitda ken addaan sintomas iti uneg ti 14 nga aldaw kalpasan a simmangpetda iti Estados Unidos.

Maquarantine pay kadi dagiti pasahero ti naquarantined a cruise ship no bumabadan iti barko ken sumrek idiay Hawaii? Ania dagiti quarantine requirements para kadagiti pasahero ti maysa a pampasahero a barko?
Dagiti cruise ship a pampasahero a naggapu idiay mainland China (saan a kasali ti Hong Kong, Macau, ken Taiwan) iti uneg ti 14 nga aldaw ket saan a mapalubosan a sumrek iti U.S. waters, uray kadagiti waters off Hawaii. Dagiti crew ken dagiti pasahero ket saan a mapalubosan a bumaba agingga malpas ti 14 nga aldaw nanipud pimmanawda idiay China.

Kalpasan a nakumpletoda ti 14-day a quarantine, siwaya-wayadan nga agsubli iti regular a panagbiagda. Awan ti rason a ma-quarantine manen ti maysa nga indibwal no saan na-expose manen iti maysa a tao manipud COVID-19 infection.

Adda kadi quarantine restrictions para kadagiti saan a pampasahero nga barko?
Dagiti saan a pampasahero a commercial vessel a napan,wenno dagiti crew na ket napan, idiay mainland China, ngem awan met ti nagsakit a miyembro ti crewnanket mapalubosan nga sumrek idiay U.S., ngem dagiti crew ket masapul nga agtalinaed laeng iti barko.

No addaan man kaso ti Hawaii, kasanoda a maisina? Ania dagiti proseso ken protocol?
Ti HDOH ket makipagtintinnulong nga usto kadagiti healthcare facility ti Hawaii tapno masigurado a nakasagana ti aniaman a klinika, ospital, wenno dadduma pay a healthcare setting a mang-aywan nga addaan ti usto nga isolation precaution ti maysa a tao nga apektado wenno posible nga addaan ti COVID-19. Dagiti kaso nga agkasapulan ti panagpaospital ket magna iti quarantine ken bantayan nga usto ti public health ken addan ti akses iti medical a taripato.

Ania ti panang-obserba ti bukod a bagi?

Dagiti tattao a nagbiyahe idiay China ken kadagiti pagilian nga addaan panagwaras ken panag-akar ti virus ngem awan met dagiti sintomas ti COVID-19 kadakuada ket kiddawenmi nga obserbaranda ti bukodda a bagi iti uneg ti 14 nga aldaw ken i-tsek ti bagbagida para dagiti sintomas ti COVID-19. No maaddaanda ti gurigor ken uyek, masapul nga awaganda ti healthcare providerda tapno ammoenda ti aramidenda ken ibagada dagiti sintomasda ken no sadino ti nagbibiyaheanda.

No ti panagkunak ket addaanak wenno maysa a miyembro ti pamilyak ket addaan ti COVID-19 ngem awanan kami met ti health insurance gapu ta naikkat ti trabaho wenno gapu ti dadduma a sitwasyon, ania ti rumbeng nga aramidenmi? Saannakami kadi nga akseptaren ti ospital?
Dagiti ospital ti Hawaii ket akseptarenda amin dagiti emergency cases, aniaman ti kasasaad ti insurance coverage. Nupay kasta, siasinoman a tao wenno pamilya nga awanan ti health coverage agsipud ta naikkat iti trabahona wenno dadduma pay a rason ket allukuyenmi nga kontakenda ti pederal ken Hawaii state resources tapno makaala ti health insurance, kas iti heathcare manipud ti federal government marketplace wenno Hawaii's Quest.

Bisitaem ti www.healthcare.gov/connect wenno humanservices.hawaii.gov/mqd wenno awagan ti Quest iti 1-877-628-5076 tapno maammoan no kwalipikadoka para iti libre wenno ti paset laeng a healthcare coverage.

Sadino ti pakasarakan kadagiti dadduma nga impormasyon?
Para ti kanayonan nga impormasyon maipapan ti 2019-nCoV, bisitaen ti Centers for Disease Control and Prevention (CDC) website idiay **http://www.cdc.gov/coronavirus/novel-coronavirus-2019.html**. Mabalin a bisitaem ti HDOH website idiay **health.hawaii.gov/docd/advisories/novel-coronavirus-2019**. Kas maudi, mabalinmo nga awagan ti Aloha United Way idiay **211** sadino man ti ayanmo ditoy Hawaii para kadagiti impormasyon ken serbisyo nga panangirekomenda.

2·1·1
Get Connected. Get Help.™